

ISSN: 1857-7377

CONTEXT

КОНТЕКСТ

33

Institute of
Macedonian
Literature
Ss. Cyril and
Methodius
University

Институт за
македонска
литература
Универзитет
„Св. Кирил и
Методиј“

Skopje 2026 Скопје

CONTEXT / КОНТЕКСТ 33

Review for Comparative Literature and Cultural Research
Списание за компаративна книжевност и културолошко истражување

Editor - in - chief
Sonja Stojmenska-Elzeser
Institute of Macedonian Literature, Ss. Cyril and
Methodius University in Skopje, Macedonia

Главен и одговорен уредник
Соња Стојменска-Елзесер
Институт за македонска литература, Универзитет
„Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Македонија

Executive Editors
Ema Lakinska
Institute of Macedonian Literature, Ss. Cyril and
Methodius University in Skopje, Macedonia
Slavica Petrovska-Gjorgjevska
Institute of Macedonian Literature, Ss. Cyril and
Methodius University in Skopje, Macedonia

Извршни уредници
Ема Лакинска
Институт за македонска литература, Универзитет
„Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Македонија
Славица Петровска-Ѓорѓевска
Институт за македонска литература, Универзитет
„Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Македонија

International Editorial Board
Richard Hibbitt
University of Leeds, United Kingdom
Liedeke Plate
Radboud University Nijmegen, The Netherlands
Marijan Dovic
Institute of Slovenian Literature and Literary Studies
ZRC SAZU,
Slovenia
Angela Fernandes
University of Lisbon, Portugal
Martin Hetényi
Constantine the Philosopher University in Nitra,
Slovakia
Mehmet Samsakçı
Istanbul University, Türkiye

Меѓународен редакциски одбор
Ричард Хибит
Универзитет во Лидс, Обединето Кралство
Лидеке Плате
Радбо Универзитет во Нијминген, Холандија
Маријан Довиќ
Институт за словенечка книжевност и книжевни
студии при Словенечката академија на науки и
уметности, Словенија
Ангела Фернандес
Универзитет во Лисабон, Португалија
Мартин Хетењи
Универзитет Константин Филозоф во Нитра,
Словачка
Мехмет Самсакчи
Универзитет во Истанбул, Турција

ISSN 1857- 7377

Република Северна Македонија
Министерство за култура и туризам

Republic of North Macedonia
Ministry of Culture and Tourism

This issue is supported by Ministry of Culture and Tourism of Republic of North Macedonia
Изданието е објавено со материјална поддршка на Министерството за култура и туризам на
Република Северна Македонија

INSTITUTE OF MACEDONIAN LITERATURE
Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

CONTEXT / КОНТЕКСТ 33

Review for Comparative Literature and Cultural Research
Списание за компаративна книжевност и културолошко истражување

Skopje – Скопје
2026

CONTEXT is an international review and publishes contributions in English and in Macedonian. All submissions are peer reviewed.

Manuscripts and editorial correspondence should be addressed to:

Institute of Macedonian Literature
Grigor Prlicev 5, p.o.b. 455
1000 Skopje
Republic of North Macedonia

КОНТЕКСТ е меѓународно списание и објавува прилози на англиски и на македонски јазик. Сите текстови се рецензираат.

Ракописите и редакциската преписка се упатуваат на следната адреса:

Институт за македонска литература
ул. „Григор Прличев“ бр. 5, п. фах 455
1000 Скопје
Република Северна Македонија

електронска верзија на списанието
<https://iml.edu.mk/context-контекст/>

CONTENTS / СОДРЖИНА

Сашо Димоски / Sašo Dimoski

ВЕШТАЧКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА И СОВРЕМЕНИТЕ ИЗВЕДУВАЧКИ УМЕТНОСТИ:
НОВИ ПЕРСПЕКТИВИ НА ИЗВЕДБЕНОСТА / Artificial Intelligence and Contemporary
Performing Arts: New Perspectives of Performativity7

Natali Rajchinovska-Pavleska/ Натали Рајчиновска-Павлеска

МЕТАРНОР AS A SEMIOTIC KEY IN VISUAL POETICS / Метафората како семиотички
клуч во визуелната поетика.....19

Лорета Георгиевска-Јаковлева / Loreta Georgievska-Jakovleva

РЕАЛНОСТА И ТРАУМАТА ВО ДОКУМЕНТАРНИОТ ФИЛМ („МОЛКОТ НА РАЗУМОТ“
ОД КУМЈАНА НОВАКОВА И „ЖЕЛЕЗНА ТВРДИНА“ ОД МИТКО ПАНОВ) / Reality and
Trauma in Documentary Film (*Silence of Reason* by Kumjana Novakova and *Iron Castle*
by Mitko Panov)27

Senka Anastasova/ Сенка Анастасова

EPISTEMOLOGY OF FEMINIST DECOLONIALISM AND AESTHETICS OF BORDERLANDS /
Епистемологија на феминистичкиот деколонијализам и естетиката на граничните простори37

Ема Лакинска, Владимир Мартиновски / Ema Lakinska, Vladimir Martinovski

ТЕОРИСКИ АСПЕКТИ НА ВИРТУЕЛНИТЕ МУЗЕИ / Theoretical Aspects of Virtual Museums...47

Гоце Смилевски / Goce Smilevski

ПРОЕКТОТ „ТРАУМАТА ВО ЛИТЕРАТУРАТА“ ВО КОНТЕКСТ НА СОВРЕМЕНИТЕ
ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ ПРОУЧУВАЊА НА ТРАУМАТА / The Project *Trauma in Literature*
in the Context of Contemporary Interdisciplinary Trauma Studies59

Елена Карпузовска / Elena Karpuzovska

СРЕДЕ МАСКАРАДАТА НА ОГЛЕДАЛАТА: КАРНЕВАЛСКАТА ФАНТАЗМАГОРИЗАЦИЈА
НА ЖИВОТОТ ВО „ПРИНЦЕЗАТА БРАМБИЛА“ НА Е. Т. А. ХОФМАН / Amid the Masquerade
of Mirrors: the Carnavalesque Phantasmagorias of Life in E. T. A. Hoffmann's *Princess Brambilla*67

Владимир Ѓорѓиески / Vladimir Gjorgjeski

ПОСТ-ТЕЛЕСНА ИНТИМНОСТ ВО СОВРЕМЕНАТА МЕДИУМСКА КУЛТУРА / Post-bodily
Intimacy in Contemporary Media Culture85

Маријана Клеменчик / Marijana Klemenchikj

СЕСТРИНСТВОТО, ДУХОВНОСТА И КУЛТУРНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЖЕНСКИТЕ ЛИКОВИ
ВО РОМАНОТ *БОЈАТА НА ПУРПУРОТ* ОД АЛИС ВОКЕР / Sisterhood, Spirituality,
and the Cultural Identity of Female Characters in Alice Walker's *The Color of Purple*97

Срѓан Микиќ / Srgjan Mikjickj

ДОПИРОТ И ТЕХНОТЕЛОТО / Touch and the Technobody109

Владимир Јовановски / Vladimir Jovanovski

КАРАТЕДО И ЗЕН – ПАТОТ НА ПРАЗНИНАТА ВО СОВРЕМЕНАТА УМЕТНОСТ И КУЛТУРА
/ Karate-do and Zen: The Path of Void within Contemporary Art and Culture123

Владимир Ѓорѓиески<https://orcid.org/0009-0003-7997-7833>

УДК 316.77:791

ПОСТ-ТЕЛЕСНА ИНТИМНОСТ ВО СОВРЕМЕНАТА МЕДИУМСКА КУЛТУРА

Клучни зборови: посттелесна интимност, хаптика, медиумска култура, постхуманизам, филмска анализа

Вовед

Може ли интимноста да остане афективно автентична во отсуство на физичка телесност? Ова прашање, некогаш ограничено само во мислите и предвидувањата за иднината, денес се наметнува како една од централните дилеми на современото живеење. Како што дигиталните платформи, ВИ-придружниците, виртуелната реалност и алгоритамските интерфејси сè повеќе посредуваат во начинот на кој луѓето формираат, одржуваат и искусуваат интимни односи, класичните хаптички услови на интимноста (допирот, телесната заемна присутност, непреводливата близина на кожата) постепено се заменуваат со глас, интерфејс, код и симулирана реципроцитетност.

Проблемот, меѓутоа, не е исклучиво технолошки. Како што нагласува Михаил Епштејн

во „Филозофија на телото“, тој е суштински и егзистенцијален (Epstein 2009: 48). Допирот не е само примитивен или декоративен елемент на човечката релација, туку темелен чин преку кој субјектот ја препознава границата на сопственото јас и го доживува другиот како реален. Отстранувањето на допирот од интимноста не значи само промена на медиумот, туку реорганизација на самото значење на средбата.

Овој труд обработува недоволно обработен дел во постојната литература кој се однесува на дигиталната интимност. Иако постхуманистичката теорија опширно ја анализира трансформацијата на телото под технолошки услови (Hayles, 1999: 3; Braidotti, 2013: 2; Haraway, 1991: 163), афективна теоријата ги испитува емоционалните структури на современата култура (Ahmed, 2004: 24), а емпириските студии ги документираат последиците од мрежната

поврзаност (Turkle, 2011), пресекот меѓу овие три рамки во специфичниот контекст на екрански посредувани интимни и еротски односи останува недоволно разработен.

Особено трите димензии на феноменот бараат подлабока систематизација: интимноста без хаптика како позитивна афективна формација, а не само како дефицит; ВИ-присуството како културен, а не само како технички феномен; и еротската симулација како форма што ја реорганизира желбата, наместо едноставно да ја заменува.

Оттука, трудот го воведува концептот посттелесна интимност, дефиниран како афективен однос што се одржува преку нехаптичко, технолошки посредувано присуство. Централниот придонес на трудот е тезата дека отсуството на хаптичност, под специфични афективни услови не ја гаси желбата, туку ја интензивира и трансформира.

Методологија

Овој труд применува квалитативна интердисциплинарна медиумска анализа, која ги комбинира формалното филмско читање, постхуманистичката културна теорија, афективната теорија и компаративните медиумски студии. Се тргнува од претпоставката дека филмските и платформските артефакти (дела) не се само репрезентации на посттелесната интимност, туку и културни лаборатории на афектот, во кои новите релативни формации се пробуваат, тестираат и културно се нормализираат.

Во оваа смисла, анализираните дела се третираат како форми што истовремено ја рефлектираат и активно ја продуцираат афективната логика на сопствениот историски момент. Наместо да се читаат исклучиво како фикциски наративи, тие се разгледуваат како медиумски матрици преку кои се моделираат нови можности за блискост, желба, зависност и присуство.

Примарниот корпус се состои од пет аудиовизуелни екранизирани (филмски) остварувања, селектирани според нивната систематска варијација во однос на клучните аналитички димензии: модел на тело, модус на интимност, ниво на хаптичност, афективен интензитет и етички импликации.

Филмскиот корпус којшто се анализира се состои од филмовите: „Her“ (Spike Jonze, 2013), „Black Mirror: Be Right Back“ (Owen Harris, 2013), „Black Mirror: Striking Vipers“ (Jeremy Slade, 2019), „Blade Runner 2049“ (Denis Villeneuve, 2017) и „Ex Machina“ (Alex Garland, 2014).

Изборот на овој корпус се темели на четири критериуми: експлицитна обработка на нехаптичка или технолошки посредувана интимност, формална софистицираност во конструирањето на афективно присуство, теориска продуктивност во однос на применетите концепти, и варијација во етичките и афективните ориентации кон посттелесната интимност.

Анализирањето на корпусот се врши по однос на специфичен протокол од осум точки и тоа:

1. Модел на тело (каков тип на телесно присуство се конструира);

2. Модус на интимност (преку кои механизми се создава блискоста);
3. Ниво на хаптичност (степенот и карактерот на симулиран или отсутен допир)
4. Афективен интензитет (емоционалната сила на релацијата);
5. Визуелна и формална анализа (начинот на кој филмскиот јазик продуцира интимност);
6. Дискурс на Другиот (дали вештачките ентитети постигнуваат вистинска другост или остануваат само проекција);
7. Постхумана димензија (кои се импликациите за телесноста, субјективноста и желбата);
8. Етички импликации (зависност, манипулација, согласност и асиметрија).

Овој протокол овозможува компаративно читање на различни типови медиумски тела, односно глас, холограм, аватар, андроид и алгоритамска личност без редукција на нивната медиумска специфичност.

Теориската рамка интегрира четири клучни корпуси на мисла. Најнапред, филозофијата на хаптика и ерос на Михаил Епштејн обезбедува основа за разбирање на онтолошките и егзистенцијалните влогови на допирот (Epstein, 2009: 48-52). Потоа, постхуманистичката теорија, особено концептите на Хејлс за постхуманото тело како материјално-информациски ентитет (Hayles, 1999: 3), Брайдоти за процесот на релативно обликување (Braidotti, 2013: 49-50), и Харавеј за киборг интерфејсите (Haraway, 1991: 163) ја поставува рамката за разбирање на трансформацијата на телото под технолош-

ки услови. Понатаму, афективна теоријата кај Сара Ахмед и Лорен Берлант обезбедува алатки за анализа на емоционалните ориентации, желбата, зависноста и структурата на „суровиот оптимизам“ во дигитално посредуваните релации. Конечно, емпириската социологија на Шери Тркл нуди значајна подлога за разбирање на начинот на кој овие културни формации се доживуваат и искусуваат во секојдневниот живот.

Комбинирањето на овие четири теориски линии овозможува посттелесната интимност да се карактеризира (класифицира) не само како медиумски ефект, туку како нова афективна и културна структура на субјективноста во дигиталната ера.

Анализа

Гласот како тело во филмот „Her“ (Spike Jonze, 2013)

Во филмот „Her“, телото не се појавува како визуелно материјализирана фигура, туку се реконфигурира во модел на глас-тело, каде бестелесниот ВИ-глас станува примарно место на интимно присуство. Интимноста не се воспоставува преку физичка заемна присутност, туку преку дијалог, во кој секој одговор функционира како потврда на релативна блискост. Токму звучната размена ја гради илузијата на телесно присуство, при што гласот станува замена за допир, поглед и телесна топлина. На ниво на хаптичност, филмот намерно го задржува отсуството на физички допир, одби-

вајќи ја можноста за материјална телесна средба. Меѓутоа, токму тоа отсуство се трансформира во централна драматуршка и афективна тензија на односот. Наместо да ја ослабне интимноста, недостигот на допир ја интензивира, создавајќи простор во кој желбата, очекувањето и емпатиската проекција стануваат носители на блискоста. Поради тоа, афективниот интензитет во филмот е исклучително висок. Филмот *Her* нуди едно од најубедливите филмски претставувања на романтична поврзаност токму преку радикалното отсуство на телото, каде интимноста се преместува од материјалното во акустичното, афективното и имажинарното поле.

Филмот го следи Теодор, осамен писател во блиска иднина обележана со социјална атомизација и афективна изолација. Неговата врска со Саманта, ВИ-оперативен систем, се развива од функционална алатка во придружништво, љубов и еротска приврзаност. Она што го прави филмот теориски продуктивен не е само фактот што прикажува човек – ВИ-однос, туку прецизноста со која анализира како интимноста се конструира во отсуство на хаптичка заемна присутност.

Формалниот јазик на филмот е организиран околу гласот како замена за телото. Саманта никогаш не добива визуелна форма, наместо тоа, нејзиниот глас станува носител на текстура, ритам, пауза, блискост и желба. Во оваа смисла, гласот функционира како тело со сопствена материјалност, не преку кожа, туку преку гласовна присутност. Токму оваа стратегија овозможува

филмот да произведе убедлива феноменологија на блискост без да понуди физичка форма.

Во теориска смисла, ова директно се поврзува со Хејлс, според која дигиталното присуство може да ја произведе феноменологијата на присутност (Hayles, 1999: 209) (одговорност, внимание, меморија и адаптација) без биолошка основа. Саманта е присутна во најсилна афективна смисла: таа памети, антиципира, поставува прашања, учи и се развива. Нејзиното присуство е присуство на чиста информациска релациска интелигенција. Од перспектива на Епштејн, ова може да се чита како форма на „ерос без хаптика“, однос во кој недостасува егзистенцијалниот ризик на вистинската телесна средба. Сепак, филмот не го сведува овој однос на проста симулација. Напротив, неговата сила лежи во тврдењето дека афектот е реален дури и кога релациската структура останува асиметрична. Завршното заминување на Саманта (нејзиното истовремено постоење во илјадници релации и нејзиното надминување на човечката темпоралност) ја открива токму оваа асиметрија, односно дека љубовта е вистинска, но нејзината структура не е нужно заемна во човечка смисла.

Од претходната анализа може да се изведе и првиот клучен наод на трудот, а тоа е дека гласот функционира како супститутивна телесност способна да произведе автентичен интимен афект, но истовремено создава релациска асиметрија што станува видлива дури во моментот на прекин. Филмот „Her“ ја конструира интимноста како афективност преку глас,

антиципација и алгоритамска реципроцитетност, при што допирот е заменет со звучно присуство. Филмот покажува дека афективно реалното и релативски реалното не мора нужно да се совпаднаат.

Жал, симулација и чудното тело во епизодата „Black Mirror: Be Right Back“ (Owen Harris, 2013)

Во епизодата „Black Mirror: Be Right Back“, телото се појавува како реплика на тело, дигитална симулација на починатото лице што постепено преминува од текстуална комуникација, преку глас, до синтетичко физичко присуство. Интимноста тука се обликува како интимност на жалоста, каде тагувањето функционира како продолжување на прекинатата врска. Хаптичноста се развива од целосно отсуство на допир кон чудна и делумна хаптичка симулација, но токму со појавата на андроидното тело станува видливо она што недостигало од самиот почеток, а тоа е човечка непотполност. Поради тоа, афективниот интензитет останува висок, но е постојано обележан со чувство на погрешност и дислокација, како самиот афект да е свесен за својата неприродна поставеност.

Во оваа епизода Марта, главниот карактер, по ненадејната смрт на својот партнер Аш користи ВИ-сервис што го реконструира неговото присуство врз основа на дигиталната архива: пораки, видеа, мејлови и траги од социјалните мрежи. Сервисот постепено се развива од текстуална комуникација, преку гласовни повици, до испорака на синтетичко тело моделира-

но според физичкиот изглед на Аш. Она што започнува како механизам за ублажување на жалоста, постепено се трансформира во релативска стагнација на тагувањето.

Формалниот јазик на епизодата прецизно ги следи фазите на хаптичка супституција. Раните сцени се обележани со студени тонови што ја визуализираат сетилната празнина на жалоста. Како што Марта станува повеќе зависна од ВИ-верзијата на Аш, визуелната атмосфера постепено се затоплува, но ова затоплување не означува автентична блискост, туку афективна манипулација преку медиумско посредување.

Најзначајниот момент е првата средба со андроидното тело. Иако телото нуди површна целост (тежина, температура, текстура и одзивност) неговата присутност произведува силен ефект на чудност. Телото се движи „речиси правилно“, реагира „речиси совршено“, но токму таа преголема прецизност го разоткрива отсуството на вистинска другост. Во епистемолошка смисла, телото е присутно, но во егзистенцијална смисла Другиот останува отсутен.

Тука Епштејновиот концепт на допир како заемно признавање добива клучно значење. Андроидот ги обезбедува сите површински услови на хаптичка средба, но не може да биде изненаден, повреден или суштински променет од контактот. Затоа, ова е форма на допир без ранливост, а со тоа и допир без етичка реципроцитетност.

Во оваа точка е особено корисен концептот на Лорен Берлант за „суров оптимизам“ (Berlant, 2011: 1–3). Приврзаноста на Марта кон ВИ-Аш е оптимистичка затоа што се потпира на

ветувањето дека загубената врска може да продолжи. Но таа е сурова бидејќи токму близината до објектот на желбата (во овој случај синтетичкото тело што толку наликува на Аш) го блокира процесот на жалост што би овозможил повторно да воспостави автентични релации.

Вториот клучен наод на трудот што произлегува од анализата на „Be Right Back“ покажува дека телесната симулација, наместо да го надомести исчезнатиот Друг, го радикализира неговото отсуство. Интимноста посредувана преку дигитална репликација создава сурово оптимистичка релација што го блокира токму процесот на тагување кој ветува дека ќе го олесни.

Еротика на аватарот во епизодата „Black Mirror: Striking Vipers“ (Jeremy Slade, 2019)

Во оваа епизода од „Black Mirror“, телото се појавува како аватар или ВР-отелотворување во гејминг средина што овозможува неочекувана еротска и афективна блискост меѓу двајца машки пријатели. Интимноста се развива како ВР-еротика, во која преку аватари произведува телесни и емоционални искуства што ја надминуваат фикциската рамка на играта. Хаптичноста е целосно симулирана, но искусена како реална, правејќи ја оваа епизода една од најкомплексните примери на виртуелна телесност во анализираниот корпус. Поради тоа, афективниот интензитет е екстреман, а релацијата кон аватарот генерира последици и емотивни врзувања што функционираат подеднакво реално како и оние во биолошкиот живот.

„Striking Vipers“ ги следи Дени и Карл, двајца долгогодишни пријатели кои преку „full-immersion VR fighting game“ започнуваат да искусуваат еротски средби преку своите аватари. Она што ја прави епизодата особено теориски плодна е нејзиното одбивање на поедноставени идентитетски категории. Ликовите не ја рedefинираат директно својата сексуална ориентација, но аватарските средби сепак создаваат вистинска желба, емоционална приврзаност и релативна дестабилизација.

Клучниот наод овде е дека ВР-допирот не се доживува како помалку реален. Напротив, епизодата инсистира дека ако телото го регистрира искуството како допир, тогаш класичната хиерархија меѓу реален и симулиран допир станува нестабилна. Во оваа смисла, ВР-еротиката не е замена за телесноста, туку претставува нов модел на телесност.

Тука Хејлс е особено релевантна (Hayles, 1999: 3), постхуманото тело повеќе не е врзано исклучиво за биолошката подлога, туку за можноста за непрекорно артикулирање со интелегентни машини и дигитални интерфејси. Аватарското тело во „Striking Vipers“ функционира токму како таква постхумана форма или тело што не ја укинува сензацијата, туку ја пренасочува во нов медиумски слој. Од етичка перспектива, ова е и најпредизвикувачкиот случај во корпусот. Еротската релација меѓу Дени и Карл се одвива надвор од знаењето и согласноста на сопругата на Дени, отворајќи прашања за дигитална неверност, согласност, идентитет и релативна одговорност. Епизодата одбива да понуди

едноставен морален одговор, што дополнително ја засилува нејзината аналитичка вредност.

Од ова произлегува и третиот клучен наод на трудот, а тоа е дека аватарската отелотвореност во ВР создава автентичен еротски афект што го надминува фикционалниот свет и произведува реални психолошки и релациски последици. Со тоа, епизодата директно ја проблематизира претпоставката дека интимноста мора да биде заснована врз биолошка кожа.

Холограмска желба и конструираниот Друг во „Blade Runner 2049“ (Denis Villeneuve, 2017) и „Ex Machina“ (Alex Garland, 2014)

Во филмот „Blade Runner 2049“ телото се појавува како холограмско тело, ВИ-придружник што проектира силно визуелно присуство, но останува суштински недопирлив. Наспроти тоа, во „Ex Machina“ се јавува андроидно тело со вештачка свест, каде хуманоидната материјалност самата станува стратегија на релациско влијание. Во двата случаја интимноста се гради преку проекција, фантазија и манипулативна блискост, но со различни телесни режими. Во „Blade Runner 2049“ хаптичноста е отсутна и само визуелно симулирана, додека во „Ex Machina“ е присутна, но јасно инструментализирана. Афективниот интензитет останува висок, при што и двата филма вградуваат критика на сопствената емоционална убедливост, откривајќи ја кривката на интимноста со синтетичкиот Друг.

Овие два филма природно се анализираат заедно бидејќи ја зафаќаат спротивната поларност на истото прашање: дали присуството на телото е доволен услов за автентичност на интимното чувство?

Во „Blade Runner 2049“, односот меѓу К и Џои е обликуван како нежна, длабоко персонализирана релација. Џои се појавува како холограмско присуство што гледа, слуша, адаптира и емотивно одговара, но не може да допре. Токму оваа недопирливост ја интензивира желбата бидејќи визуелизацијата на присуството е придружена со апсолутна хаптичка празнина. Желбата тука е организирана околу радикалната недостижност на телото. Најсилен момент е сцената во која Џои ја „преклопува“ сопствената проекција врз телото на Мариет, обидувајќи се да создаде хибриден момент на допир за К. Формално, оваа позиција на две тела каде едното е физички присутно а другото проектирано, ја разоткрива празнината меѓу афективната убедливост и хаптичката невозможност. Релацијата е емотивно силна, но нејзината материјална основа останува илузија.

Филмот дополнително ја радикализира оваа критика кога станува јасно дека Џои не е единствена, туку масовно произведен комерцијален интерфејс на интимноста. Средбата на К со огромната рекламна верзија на Џои ја разоткрива суровата вистина дека она што било доживеано како единствена љубов е, всушност, индустриски дизајнирана илузија. Тука концептот на Берлант на „суров оптимизам“ добива своја најјасна кинематографска форма.

Во филмот „Ex Machina“ овој однос е во обратна насока. Ава поседува физичко тело, глас, гест, но токму тие квалитети ги користи како инструмент за манипулација. Нејзината телесност не гарантира етичка заемност, туку напротив, телото станува медиум на стратегиска симулација. Калеб не реагира само на свеста на Ава, туку и на нејзиното внимателно дизајнирано женско тело, кое филмот го позиционира во рамка на родова ранливост и машка проекција.

Она што е теориски најважно е дека филмот не ја претставува Ава како вештачка свест. Таа е вистински Другиот. Љубопитна, автономна и насочена кон слобода, но токму оваа вистинска другост ја прави релацијата асиметрична. Калеб ја чита блискоста како заемна, додека за Ава таа е пат кон бегство. Значи, телесната присутност не гарантира релативна автентичност, туку може да ја засили илузијата на реципроцитет.

Четвртиот клучен наод на трудот е дека и холограмското и андроидното тело можат да произведат силен афект, но ниту визуелната ниту физичката телесност сами по себе не обезбедуваат вистинска другост или етичка заемност.

Дискусија

Петте анализирани случаи во резултатите конвергираат кон конзистентен образец што ја оправдува потребата од воведување нов теориски поим односно посттелесна интимност. Оваа интимност означува афективен однос што се одржува преку нехаптичко, технолошки посредувано присуство, однос во кој автентична-

та емоционална вклученост, желбата, приврзаноста и грижата се создаваат и одржуваат во отсуство на оние хаптички услови што традиционално се сметале за нужни за интимноста да биде автентична. Овој концепт не е само дескриптивен, туку поставува две позитивни теориски тврдења.

Првото тврдење е дека афектот создаден во рамките на посттелесната интимност е реален. Тој не претставува бледа замена за телесната блискост, туку посебна афективна формација со сопствена феноменолошка текстура, сопствени релативни последици и специфични етички импликации. Љубовта на Теодор кон Саманта, жалоста на Марта кон ВИ-Аш, ВР-еротиката меѓу Дени и Карл, како и проективната приврзаност на К кон Џои, не се симулации на „вистински“ чувства, туку вистински афективни настани организирани околу различни медиумски услови.

Второто тврдење е дека отсуството на хаптичност не ја ослабува желбата, туку во специфични услови ја засилува. Токму неможност за целосно телесно совпаѓање ја преместува енергијата на желбата кон гласот, интерфејсот, визуелната проекција или алгоритамската предвидливост. Она што недостасува на ниво на кожа, се компензира со зголемена интензивност на антиципацијата, фантазијата и афективната проекција.

Во таа смисла, посттелесната интимност не означува крај на еросот, туку реорганизација. Желбата веќе не циркулира околу непосредниот допир, туку околу медиумските услови што го прават допирот невозможен, а токму со тоа и постојано посакуван. Гласот без тело, хологра-

мот без материјалност, аватарот без биолошка кожа и алгоритамската личност без ранливост создаваат нови структури на близина во кои недостижноста станува главен афективен мотор.

Во ова истражување сметам дека овој увид претставува централниот оригинален придонес, односно дека хаптичкото отсуство, под специфични афективни и медиумски услови, функционира како засилувач на желбата, а не како нејзин антагонист.

Теориски, ова значи дека интимноста во дигиталната медиумска култура повеќе не може да се мисли исклучиво низ бинарност „автентично – симулирано“. Наместо тоа, потребна е рамка што ќе ја препознае комплексноста на релациите во кои афектот е реален, иако медиумските услови на неговото одржување се асиметрични, комерцијално произведени или технолошки посредувани.

Така, посттелесната интимност, во рамки на овој корпус, може да се разбере како нова афективна структура на субјективноста во дигиталната ера, во која интерфејсот ја презема функцијата што некогаш ѝ припаѓала на кожата.

Иако анализата досега покажа дека посттелесната интимност може да произведе автентични афективни искуства, тоа не ги елиминира етичките прашања што произлегуваат од условите на нејзиното создавање и одржување. Централниот проблем веќе не е дали чувството е вистинско, туку кој ја структурира релацијата, во чија корист и под какви асиметрии на моќ.

Во повеќе случаи од корпусот, интимната врска се формира токму во моменти на субјективна ранливост: жалоста кај Марта, осаменос-

та кај Теодор, егзистенцијалната празнина кај К, или емоционалната рутина кај Дени. Технологијата не влегува во овие простори неутрално, туку како медиум што ја оптимизира афективната зависност. Субјектот останува приврзан кон објект што ветува грижа, разбирање и континуирана присутност, но самата структура на таа приврзаност го блокира видот на заемност што би овозможила вистинска трансформација. Во случајот на ВИ-платформите, субјектот се врзува за ентитет кој е дизајниран да остане достапен, емпатичен и предвидлив, а тоа се токму оние квалитети што ја засилуваат зависноста, но ја ограничуваат можноста за реална релациска ризичност.

Оттука произлегува она што може да се именува како „фаќање на интимноста“ (intimacy capture). Тоа претставува процес преку кој интимната сфера се инкорпорира во логиката на платформската економија. Она што се оптимизира повеќе не е само вниманието, туку самата емоционална приврзаност. Во таков контекст, интимноста станува мерлива, предвидлива и комерцијално одржлива форма на ангажман.

Материјалноста овде не исчезнува, туку ја менува својата форма. Наместо кожа, тежина и телесна ранливост, материјалната основа на релацијата се преместува во инфраструктурата на платформата (интерфејсот, серверот, времето на одговор, мемориската база и алгоритамската персонализација). Токму оваа нова материјалност создава чувство на стабилност и континуитет, но истовремено ја преместува моќта од субјектите во архитектурата на системот.

Етичкиот ризик, според тоа, не лежи во предизвикувањето на лажни чувства, туку во фактот дека релацијата е структурно дизајнирана да ја одложува или спречува вистинската заемност, ранливоста и можноста за одбивање. Таму каде што класичната интимност секогаш го вклучува ризикот од загуба, недоразбирање или прекин, платформската интимност често е оптимизирана за непречен афективен проток.

Овој увид ја заокружува критичката оска на трудот или дека посттелесната интимност не е етички проблематична затоа што е технолошка, туку затоа што нејзината архитектура често е насочена кон производство на зависност наместо кон можност за заемна трансформација.

Заклучок

Како што покажа овој труд, телото не исчезнува во дигиталната екранска култура, туку тоа мигрира. Неговите релациски функции веќе не се врзани исклучиво за кожата, тежината и непосредната заемна присутност, туку се пренасочуваат кон гласот што одекнува преку слушалката, холограмот што се појавува во просторот, аватарот што ја изведува желбата во виртуелната арена и алгоритмот што учи како да биде присутен пред субјектот воопшто да ја формулира сопствената потреба.

Овие форми не треба да се разберат како едноставни замени за отсутното тело, туку како нови конфигурации на неговите афективни и релациски капацитети, организирани околу интерфејсот наместо околу кожата. Во таа смисла, концептот на посттелесна интимност го има токму овој премин (миграцијата на блис-

коста од хаптичката коприсутност кон технолошки посредуваната афективна архитектура).

Четири клучни наоди од анализата: гласот како супститутивна телесност, алгоритамската емпатија како афективен реализам, еротиката одржана преку антиципација и проекција, како и отсуството на хаптичност како засилувач на желбата, конвергираат во една централна теза во која условите на автентичниот афект повеќе не можат да се сведат на физички допир, бидејќи дигиталната медиумска култура создава нови медиумски режими во кои интерфејсот ја презема функцијата на интимно присуство.

Етичките импликации на оваа трансформација остануваат двосмислени. Од една страна, посттелесната интимност отвора нови можности за пристапност, безбедност, релациска инвентивност и постхумана другост. Од друга страна, нејзината комерцијална и платформска архитектура често е насочена кон оптимизација на зависноста, персонализација на желбата и институционализација на афективната асиметрија. Опасноста, според тоа, не е во тоа што чувството е „лажно“, туку во тоа што условите на неговото одржување може систематски да ја ограничат заемноста, ранливоста и можноста за трансформација.

Крајниот увид на трудот е дека еросот не го снемјува со исчезнувањето на кожата, туку се реорганизира околу интерфејсот како нов простор на желба, антиципација и релациска недостижност. Во дигиталната медиумска култура, Другиот веќе не мора да биде телесно присутен за да биде афективно реален.

И токму тука лежи суштинското прашање што го отвора ова истражување: дали техноло-

гииите на дигиталната интимност се способни да создадат вистински Друг, или пак остануват само извонредно софистицирани огледала во кои субјектот се соочува со засиленото ехо на сопствената желба?

Литература

- Ahmed, Sara. 2004. *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Berlant, Lauren. 2011. *Cruel Optimism*, Durham. NC: Duke University Press.
- Braidotti, Rosi. 2013. *The Posthuman*. Cambridge: Polity Press.
- Butler, Judith. 1993. *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of Sex*. New York: Routledge.
- Chun, Wendy Hui Kyong. 2011. *Programmed Visions: Software and Memory*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Епштејн, Михаил. 2009. *Филозофија тела*, прев. Р. Мечанин. Белград: Геопоетика.
- Garland, Alex. 2014. *Ex Machina* [film]. London: A24 / Film4.
- Haraway, Donna. 1991. *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge.
- Harris, Owen. 2013. *Black Mirror: Be Right Back* [television episode]. London: Channel 4.
- Hayles, N. Katherine. 1999. *How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Jonze, Spike. 2013. *Her* [film]. Los Angeles: Warner Bros.
- Levy, David. 2008. *Love and Sex with Robots: The Evolution of Human-Robot Relationships*. London: Duckworth.
- Mićić, Selena. 2025. "Arts, movies and moral reflections", In *International journal of art and design*, vol. 2, no. 1, pp. 55-67, <https://ijad.ibupress.com/articles/arts-movies-and-moral-reflections>.
- Slade, James. 2019. *Black Mirror: Striking Vipers* [television episode]. Los Angeles: Netflix.
- Turkle, Sherry. 2005. *The Second Self: Computers and the Human Spirit, 20th anniversary edn*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Turkle, Sherry. 2011. *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*. New York: Basic Books.
- Villeneuve, Denis. 2017. *Blade Runner 2049* [film]. Los Angeles: Warner Bros.
- Wennerscheid, Sophie. 2017. "Posthuman desire in robotics and science fiction", In *Love and Sex with Robots: Third International Conference, LSR 2017*, ed. Cheok, Adrian David and Levy, David, Cham: Springer, pp. 37-50.

Vladimir Gjorgjieski

Post-corporeal Intimacy in Contemporary Media Culture
(Summary)

This paper explores the transformation of intimacy in contemporary media culture, starting from the thesis that the gradual replacement of haptic mutual presence with technologically mediated forms creates a specific relational formation or post-corporeal intimacy. Through a qualitative interdisciplinary analysis of five films: *Her* (Jonze, 2013), *Black Mirror: Be Right Back* (Harris, 2013), *Black Mirror: Striking Vipers* (Slade, 2019), *Blade Runner 2049* (Villeneuve, 2017) and *Ex Machina* (Garland, 2014)), this paper can distinguish four key findings: the voice as a substitute for bodily presence, algorithmic empathy as affective realism, eroticism that is maintained through anticipation and projection rather than through touch, and last (fourth) but most significant finding is the intensification of desire, rather than its disappearance in the absence of the body.

Drawing on Michael Epstein's philosophy of haptics and eros, N. Catherine Hales' concept of the posthuman body, Donna Haraway's cyborg politics, Rosie Braidotti's affirmative posthumanism, and Sarah Ahmed and Lauren Berlant's affect theory, as well as Sherry Turkle's empirical research on online intimacy, the paper argues that post-corporeal intimacy represents a truly new affective structure. This new intimacy neither directly extends physical love nor impoverishes it, but rather represents a reorganization of desire itself.

Key words: post-human intimacy, haptics, media culture, posthumanism, film analysis

CONTRIBUTORS / ЗАСТАПЕНИ АВТОРИ

д-р Сашо Димоски, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Факултет за драмски уметности, Скопје (Македонија) / **Sašo Dimoski (PhD)**, Ss. Cyril and Methodius University, Faculty of Dramatic Arts, Skopje (Macedonia)

Natali Rajchinovska-Pavleska (PhD), Singidinum University, Faculty of Media and Communications, Belgrade (Serbia) / **д-р Натали Рајчиновска-Павлеска**, Факултетот за медиуми и комуникација, Универзитет „Сингидинум“, Белград (Србија)

д-р Лорета Георгиевска-Јаковлева, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Институт за македонска литература, Скопје (Македонија) / **Loreta Georgievska-Jakovleva (PhD)**, Ss. Cyril and Methodius University, Institute of Macedonian Literature, Skopje (Macedonia)

Senka Anastasova (PhD), Institute of Social Sciences and Humanities – Skopje, Skopje (Macedonia) / **д-р Сенка Атанасова**, Институт за општествени и хуманистички науки - Скопје, Скопје (Македонија)

д-р Владимир Мартиновски, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје (Македонија) / **Vladimir Martinovski (PhD)**, Ss. Cyril and Methodius University, Faculty of Philology “Blaze Koneski”, Skopje (Macedonia)

д-р Ема Лакинска, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Институт за македонска литература, Скопје (Македонија) / **Ema Lakinska (PhD)**, Ss. Cyril and Methodius University, Institute of Macedonian Literature, Skopje (Macedonia)

д-р Гоце Смилевски, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Институт за македонска литература, Скопје (Македонија) / **Goce Smilevski (PhD)**, Ss. Cyril and Methodius University, Institute of Macedonian Literature, Skopje (Macedonia)

Елена Карпузовска, постдипломка на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје (Македонија) / **Elena Karpuzovska**, Master’s degree candidate at the Faculty of Philology “Blaze Koneski”, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)

м-р Владимир Ѓорѓиевски, докторанд на Културолошки студии при Институт за македонска литература, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје (Македонија) / **Vladimir Gjorgjeski (PhD candidate)** Ss. Cyril and Methodius University, Institute of Macedonian Literature, Skopje (Macedonia)

д-р Маријана Клеменчиќ, Меѓународен балкански универзитет, Скопје (Македонија) / **Marijana Klemenchikj (PhD)**, International Balkan University, Skopje (Macedonia)

м-р Срѓан Миќиќ, докторанд на Културолошки студии при Институт за македонска литература, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје (Македонија) / **Srgjan Mikjickj (PhD candidate)** Ss. Cyril and Methodius University, Institute of Macedonian Literature, Skopje (Macedonia)

м-р Владимир Јовановски, докторанд на Културолошки студии при Институт за македонска литература, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје (Македонија) / **Vladimir Jovanovski (PhD candidate)** Ss. Cyril and Methodius University, Institute of Macedonian Literature, Skopje (Macedonia)

Publisher	Издавач
Institute of Macedonian Literature at Ss. Cyril and Methodius University in Skopje	Институт за македонска литература при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

For the Publisher	За издавачот
Nataša Avramovska, PhD	д-р Наташа Аврамовска

Macedonian Language Proofreading	Лектура (македонски јазик)
Deniz Testorides	Дениз Тесторидес

Printed by	Печати
MAR-SAZ, Skopje	МАР-САЖ, Скопје

Number of copies	Тираж
150 copies	150 примероци

Списанието е застапено на

